

Hetassa hiihtelemässä 2011

Bussimatka

Ladun keväinen hiihtomatka Enontekiön Hettaan käynnistyi Heikin vetämänä varhain lauantaiaamuna 12.3.2011. Järvenpään linja-autoasemalla matkaanlähtijöiden mielissä ja puheissa pyörivät vajaa vuorokausi aiemmin Japanissa tapahtunut voimakas maanjäristys, sitä seurannut tsunami sekä radioaktiivista säteilyä aiheuttanut onnettomuus ydinvoimalaitoksissa.

Pitkän bussimatkan pidemmät taukopaikat olivat aikaisempien matkojen tapaan Hirvaskankaalla, Kempeleessä ja Pellossa napapiirillä. Aikaa kulutetaan bussissa dekkareita tai lehtiä lukemalla, sanaristikoida ja sudokuita ratkomalla. Välillä pidetään tietokilpailuja ja kerrotaan vitsejä. Tässä yksi esimerkki vitseistä:

Rouva oli pelastanut hyvän haltiattaren pulasta, josta kiitoksena haltiatar lupasi toteuttaa rouvalle yhden ja vain yhden toiveen, ihan minkä tahansa. Hetken harkittuaan rouva otti esille Lähi-idän kartan ja pyysi haltijattarelta, että tämä lopettaisi kartassa olevien maiden alueilla sodat lopullisesti. Haltijatar totesi kuitenkin, että toive olisi äärimmäisen vaikea toteuttaa ja ehdotti tilalle jotain toista toivetta. Kun rouvalla oli naimiässä oleva tytär, päätyi hän esittämään toiveen, että saisi vävykseen nuoren miehen, joka olisi rikas, pitkä, hyvävartaloineen, kiltti, huomaavainen, hyvä ruuanlaittaja, seurallinen, rakastava, uskollinen, hyvä sängyssä, innokas siivoamaan ja tiskaamaan... Tässä kohtaa haltiatar keskeytti rouvan pitkän litanian ja pyysi tätä näyttämään uudestaan sitä perhanan Lähi-idän karttaa ja kertomaan, millä alueilla ne sodat pitikään lopettaa ☺

Bussissa oli mahdollisuus katsella videoita. Niiden joukossa oli matkaajia kovasti huvittanut Vierumäellä kuvattu hiihdon opetusfilmi usean kymmenen vuoden takaa. Siinä esiteltiin eri hiihtotyylit ja käännökset (mm. lappalaiskäännös)

Enontekiö ja Hetta

Enontekiön kunnan maa-ala kattaa Suomen käsivarren Kilpisjärvelle saakka. Kaikki Suomen yli tuhatmetriset huiput ja 60 prosenttia Suomen tuntureista sijaitsevat Enontekiöllä. Hetta on Enontekiön kunnan keskustaaajama. Siellä on mm. kunnantalo riekkovaakuna ulkoseinällään. Hetassa on noin 800 asukasta, joka on liki puolet koko Enontekiön väestöstä. Hetta sijaitsee Ounasjärven rannalla Norjan Kautokeinoon johtavan tien risteyksessä. Hetasta etelään aukeaa Pallas-Yllästunturin kansallispuisto. Hetta sijaitsee osittain Jyppyrävaaran kupeessa. Seuraavakin Ladun hiihtoretki vuoden päästä suuntautuu Enontekiön Kilpisjärvelle.

Hetan Majatalo

Majapaikkamme perillä oli Hetan Majatalo. Yrityksen omistava perhe on kestinnyt vieraitaan vuodesta 1924 alkaen jo 4 sukupolvessa. Majatalon sanotaan olevan juuri sitä mitä lääkäri määrää: lepoa, rauhaa ja virkistymistä. Tämän myös latulaiset saivat kokea.

Majataloon saavuttuamme ilta oli jo pimennyt. Tavaroitamme autosta pois purkaessamme saimme nähdä heti, mitä monet olivat odottaneet. Revontulet leimusivat Lapin yötaivaalla värikkäinä, tanssivina ja vaihtelevina kuvioina.

Sunnuntaina hiihtämään

Hiihtelyt aloitettiin jokaisena aamuna runsaan aamiaisen jälkeen. Aamiaispöydässä tehdyt eväät, mehu- tai kahvipullot pakattiin reppuihin, reput selkään ja sitten hyvin voidelluilla suksilla ladulle.

Ensimmäisen hiihtopäivän, sunnuntain sää oli paras mahdollinen. Hienoa oli, että samanlainen sää toistui sunnuntain jälkeen jokaisena hiihtopäivänä! Aamulla oli pakkasta reilut kymmenen astetta, joka päivän mittaan vähän lauchtui niin, että iltapäivällä lämpömittarissa oli enää vain muutama aste pakkasta. Aurinko kulki päivästä toiseen hiihtolenkeillämme kanssamme. Keli oli myös helppo: pitoa ei tarvinnut hakea liistereistä, vaan siihen riittivät purkkivoiteet tai pitoteipit. Sen sijaan, jos erehtyi lähtemään liikkeelle paljon mainostetuilla nano-suksilla, joita ei tarvitse ollenkaan voidella, hiihtämisestä tuli lipsumisen takia todella raskasta. Tällaiset sukset soveltuvat ilmeisesti lähinnä nollakeleille. Niitä ei nyt kuitenkaan ollut.

Hiihtäjät jakautuivat hiihtoretkille eri ryhmiin, jotkut halusivat edetä vähän reippaammin kuin toiset. Jokaiseen ryhmään oli nimetty kaksi vetäjää, jotka huolehtivat siitä, että ryhmät pysyvät kasassa, eikä eksymisiä satu ja mahdollisiin loukkaantumisiin tai vahinkoihin on varauduttu.

Ensimmäisen päivän hiihtolenkki tehtiin Jyppyrävaaralle. Noin 20 kilometrin reitti on merkitty latukarttaan keskivaikeana. Siihen sisältyy hiihtoa vain vähän harrastavalle miehelle tai naiselle ihan kohtalaisesti ylä- ja alamäkiä. Pahimmat ylämäet piti mennä haarakäyntiä ja jotkut alamäet piti vastaavasti lasketella auraamalla. Nurinmenoiltakaan ei välttytty, mutta pahimmatkin kaatumiset olivat vain kupsahduksia. Pehmeästä hangesta ylös nousemiset olivat kuitenkin vaikeita ja niihin tarvittiinkin kavereiden apua.

Hiihtopäivien ehkä ainoat miinukset tulivat esiin jo ensimmäisenä päivänä. Moottorikelkkailijat näyttivät Hetassa olevan turhan huolettomia. Kelkoilla ajeltiin vähän miten sattuu. Hiihtoreittien latu-urat olivat paikoin kelkkailijoiden runtelemia.

Maanantaina Pahtajärvellä

Pahtajärven hiihtoreitti on maisemiltaan mitä kaunein. Alkumatkasta hiihtäjiä uuvuttaa parin kilometrin mittainen jatkuva nousu, joka on juuri ja juuri suorilla suksilla hiihdettävää. Maisemat ympärillä ovat huikaisevat. Niitä kelpaa ihailia, jos hiihtäjä haluaa välillä hieman hengähtää. Varsinainen levähdyspaikka on kuitenkin vasta Sissangin kodalla. Sinne olivat jo meitä ennen ehtineet Hetan Majatalon hengettäret. Meitä olivat jo odottamassa kodan tulisijassa pannussa paistetut letut ja marjahillo. Ne olivat maukkaita ja niiden yltäkyläinen syönti takasi kalorien riittävyyden loppumatkalle.

Jylhimmät maisemat hiihtäjä näkee parin kilometrin mittaisella Pahtajärvellä, jonka molemmin puolin nousevat liki parinkymmenen metrin korkuiset kalliojyrkänteet eli pahtaseinämät. Hettaa lähestyttäessä matalan männikön takaa ilmestyy näkyviin Hetan kirkon punakattoinen ja harmaaseinäinen solakka torni. Kauempana näkyy Pyhäkero, jonka laki on yli 700 metrin korkeudessa.

Tämä ja muutama muukin päivä oli joillakin matkaajilla harmillinen, kun flunssan tai muiden vaivojen takia osa mukana olleista joutui jättämään hiihtelyn väliin. Iltasella kaikilla oli mahdollisuus katsella Majatalon kerhuhuoneessa eksoottinen tositapahtumiin perustuva saamelaiselokuva "Kautokeinin kapina". Elokuvasa eletään 1800-luvun puoliväliä. Esillä ovat tolkuton juopottelu, Lars Leevi Laestadiuksen aikaansaama parannus, dramaattinen taistelu valtaapitävien kanssa ja traagiseksi lopuksi järkyttävä mestauskohtaus. Joilta tämä jäi väliin, kannattaa katsoa se dvd:ltä.

Tiistaina Pyhäkerolle

Päivän helpohko reitti kulki Ounasvaaran jäältä Pyhäkerolle, jonka kahvilassa nautittiin makeat munkkikahvit tai syötiin autiotuvan lavitsoilla omia eväitä. Tuvan edustalla lapintiaiset ja kuukkelit kävivät nappailemassa hiihtäjien käsistä niille tarjottuja eväsmurusia. Takaisin hiihdettiin toista reittiä, jolle sattui muutama vauhdikas ja mutkikaskin lasku. Muutamat niissä kupsahtelivat, muttei kellekään sattunut pahempia vahinkoja.

Hiihdon jälkeen oli järjestetty kauppakäynti Kautokeintien risteyksestä vähän Norjaan päin olevaan saamelaispuotiin (Sámi duodji). Tarjolla on aitoja saamelaisia käsitöitä ja saamenkielistä kirjallisuutta.

Illan päätti kotailta yhteislaulujen ja vitsien parissa. Mukavaa oli kuulla Tiinan kertomaa sukunsa tarinaa majatalon haltijoina. Sujuvasti Tiina kertoi isovanhemmistaan ämmistä ja äijistä, jollaiset nimitykset kuulostivat etelän immaiselle vähän oudoilta. (Ämmi on isoäiti ja äiji on isoisä). Aika vaurasta lapin väkeä koko Vuontispirtin suku.

Monipuolinen keskiviikko

Keskiviikko alkoi tutustumiskäynnillä Enontekiön kirkkoon. Se on Veikko Larkaksen piirtämä ja tiilestä ja betonista rakennettu. Pitkäkirkon toisessa päässä on korkea torni. Kirkon vaikuttavin osa on alttaritaulu "Taivaaseen astuva Kristus". Marmorifreskon kuvat ovat mosaiikkia. Taulu ilmentää ylösnoussutta Kristusta, joka siunaa Lapin maata ja kansaa. Kirkon sakastissa on nähtävillä Tiinan ämmien ja äijien seurakunnalle lahjoittama Martti Lutherin kuolinnaamio (yksi Suomeen tuoduista kolmesta jäljennöksistä).

Kaikki eivät lähteneet mukaan vähän pidennetyille hiihtolenkille, joka vei uudestaan Pyhäkerolle, tällä kertaa Rautujärven laavun kautta. Toinen osa matkaajista lähti tutustumaan muutaman kilometrin päähän Hetan lumilinnaan, joka oli rakennettu Enontekiölle nyt jo 15. kerran. Lumilinnassa voi käydä kahvilla ja samalla ihastella lumilinnan taideteoksia sekä lumi- ja jäärakentamisen ihmeitä. Lumilinnassa voi halutessaan nukkua yön kahden hengen huoneessa muhkealla patjalla, lämpöisten makuupussien ja porontaljojen suojassa.

Illan ohjelmassa oli vielä luontoilta Tunturi-Lapin luontokeskuksessa, Skierrissä. Illan aiheena oli tunturipöllö, jota luontokuvaaja Martti Rikkonen on seurannut ja valokuvannut yli 30 vuoden ajan. Martin parituntinen, kansanomainen jaarittelu oli mielenkiintoinen, vaikkakin kuuntelua vaikeutti juuri ennen tapahtumaa nautitun runsaan päivällisen jälkivaikutus.

Torstain seikkailut

Aamulla lähdettiin tutustumaan Joukon kyydittämänä uusiin maisemiin. Jouko kuljetti joukon;=) Vuontispirtille, jonne jäi viisi uskalikkoa valmiina hiihtämään 40 kilometrin matkan takaisin Hettaan. Muut jatkoivat matkaa edelleen Pallakselle, josta hiihtäjät lähtivät monille tuttuja reittejä pitkin Jerishotelliin.

Viisikon alkutaival, ensimmäinen kymmenkilometrinen oli leppoisaa, myötätuulista hiihtelyä kohti Hannukurua. Maasto kuitenkin vaikeutui koko ajan ja loppunousu rinteitä ylöspäin oli jo vähintäänkin keskivaikeaa. Hannukurun autiotuvalta olisi matkaa Hettaan vielä liki 30 kilometriä, mutta emme pitäneet sitä pahana, koska tuuli puhalsi takaviistosta. Reitti oli hyvin merkitty, joten vaaraa eksymisestääkään ei ollut, kun lähdimme sujuttelemaan kohti Sioskurun varauskotaa. Emme päässeet paria kilometriä pidemmälle, kun ajetuista laduista ei ollut enää tietoakaan.

Tuuli oli yltnyt erittäin voimakkaaksi ja silottanut latu-uran kiiltäväksi kumpareikoksi. Paikoitellen tuuli oli pieksänyt lumen irti paljakasta niin, että esiin oli noussut riekonmarjojen varpuja ja jopa kivenmurikoita. Eteneminen muuttui liki epätoivoiseksi. Tuuli pyrki viemään kiihtyvällä nopeudella pitkin paljakan viistoa rinnettä. Vauhtia piti yrittää jarruttaa suksia auraamalla ja sauvoja eteenpäin tökkimällä. Suksia piti ohjailla niin, etteivät ne osuneet liian jyrkässä kulmassa paannejäiseen kumpareeseen. Jalkojen jännittäminen aiheutti kiristyksiä reisissä, polvissa ja nilkkojen jänteissä. Välillä oli pakko pysäyttää meno antamalla takapuolen laskeutua kumpareeseen. Pieni levähdys ja taas eteenpäin.

Alkoi tuntua siltä, että meno voi hyytyä kokonaan. Olimme laskeneet, että Sioskurun varaustuvan pitäisi jo olla aika lähellä, kun näimme edessämme latukoneen. Me emme olleet ihan kokonaan hyytyneet, mutta latukoneen dieselkone sen sijaan oli! Koneen ajuri alkoikin kysellä meiltä apua. Emme vaan tieneet, miten auttaisimme, mutta ajuri sanoi esimerkiksi kuuman mehun auttavan. Olimme ihmeissämme, mutta luovutimme termospullomme ajurille. Kuski kaatoi mehut polttoaineensuodattimen päälle, jonka jälkeen kone hörähti helposti käyntiin. Saimme tyhjät pullot takaisin ja latukone häipyi äkkiä kovaa vauhtia tiehensä...Taisi kuski pelätä, että alamme periä mehusta maksua.

Olimmekin saman tien jo Sioskurun tuvalla, jonne oli majoittunut yksi kämppää lämpöisenä pitävä lapinkulkija. Eväiden syönnin jälkeen lähdimme matkaan taas kohti Pyhäkeron kahvilaa. Matkanteko jatkui lipsuvin suksin. Etenimme Pyhäkeron ja Haaravaaran välistä kurua. Se oli merkitty lumivyöryvaara-alueeksi. Vasemmalle olevaan korkeaan rinteeseen oli tuulen piiskaamana kertynyt mahtavat lumikielekkeet, jotka keväällä sään lämmitessä varmasti rojahtaisivat kurun pohjalle. Silloin kurua kulkevalla ei olisi mitään mahdollisuutta säästyä lumimassojen alta. Kurusta selvittyämme meno oli jo helppoa takatuulen siivittämää. Pyhäkeron tuvalla juotiin vielä yhdet kahvit ja sen jälkeen lasketeltiin tuttua latua pitkin Hettaan. Matkan vaikeutta kuvaa siihen käytetty aika, seitsemän tuntia.

Pallaksen kävijöillä oli ollut mukavampaa; Jerismajalla kuumat juotavat ja Hettaan tultaessa käynti joulupukin muurin tuvalla.

Palauttelua perjantaina

Viimeinen päivä Hetassa oli rauhallista hiihtelyä useammassa eri ryhmässä. Ladut veivät joko Pyhäkerolle tai Pahtajärvelle. Jälkimmäisen reitin jylhillä pahtaseinillä näimme erikoisuuden. Pahtaseinämää pitkin oli järven jäälle laskeutunut ahma ja samaa tietä eläin oli kiivennyt takaisin ylös jyrkänteen reunalle. Jäljet olivat varsin tuoreet, koska emme olleet niitä vielä maanantaina nähneet.

Iso osa ryhmästämme oli vähintään keski-ikäisiä, jotka hiihtelyn ja saunottelun jälkeen jäivät odottelemaan viimeisen illan herkullista poronkärjistystä. Poikkeuksen teki vain joukossamme ollut "nuoripari", joka viimeisen illan kunniaksi lähti vielä liukumäkeä laskettelemaan.

Lauantaina kotiin

Lauantaiaamuna edessämme oli pitkä matka takaisin Järvenpäähän. Lähdimme matkaan kaihoisin mielin, moni olisi halunnut nähdä vielä Hetan Marianpäivät, joiden valmistelu oli jo järven rannassa käynnistynyt. Aikamme ei siihen enää riittänyt.

Iltapäivällä tietoomme tuli, että myös Keski-Uudellamaalla oli järähdellyt. Magnitudi eli järistyksen voimakkuus Mäntsälän Nummisissa oli ollut 2,7, kun viikontakainen Japanin vastaava lukema oli ollut 8,9 eli yli miljoonakertainen.

Hyvästelimme toisemme linja-autoasemalla iltamyöhään arkeen valmistautuvina, mutta mielessämme jo syksyn patikkaretket Keimiötunturilla ja hiihtelyt vuoden päästä Kilpisjärvellä.

Mauri M

